

Rövid beszámoló a Multimediális Textológiai Műhely második konferenciájáról

Az 1991 tavaszán Pécsen megalakult Multimediális Textológiai Műhely második konferenciáját 1992. március 26–28. között tartotta Szegeden, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékén.

A műhely elsősorban tanulmányi és ezzel összefüggő célokkal jött létre; munkájába szeretné bevonni a magyar egyetemeken, főiskolákon, kutatóintézetekben dolgozó, a verbális és/vagy multimediális szöveg tanulmányozásában érdekelt szakembereket, illetve kapcsolatokat keres külföldi kutatókkal, szervezetekkel.

Az 1991 őszi Pécsen rendezett első konferencián a résztvevők körvonalozták a multimediális textológia egy lehetséges kompetenciájának körét, és javaslatokat, ötleteket vetettek fel az MTM gyakorlati munkájához.

A második konferencia első napján két előadás hangzott el. Elsőként Könczei Csilla ismertette a táncról mint multimediális szövegről írott tanulmányát. Az előadó elsősorban arra a kérdésre keresett választ, hogy hogyan alkalmazhatók a szemiotikai és/vagy textológiai módszerek a tánc (ezen belül is elsősorban a néptánc) vizsgálatában. Rámutatott, hogy a verbális nyelv analógiája mely pontokon, és miért nem működik e sajátos típusú kinezikus kommunikáció esetén. Röviden ismertette a táncleírás és — vizsgálat történetét, utalván ezek problematikus pontjaira, majd áttért a tánc, mint multimediális kommunikátum egy lehetséges modelljének bemutatására, s egyben utalt az ilyen típusú elemzés nehézségeire is. (Az előadás tartalmi ismertetését mellőzném, mivel teljes szövege olvasható lesz e sorozat lapjain.) Az előadás után az elsősorban verbális nyelvvel foglalkozó szakemberek között élénk vita alakult ki a dominánsan verbális és a dominánsan más médiumú kommunikátumok közti hasonlóságról, különbözőségről, illetve egy hipotetikus pánszemiotikus meta(meta)nyelv lehetőségéről, lehetetlenségéről, illetve előnyeiről, hátrányairól.

A második előadó Szabó Zoltán, a magyar stilisztika jeles képviselője volt. Röviden bemutatta a stílustörténet egy szövegelméleti modelljét, hangsúlyozván a szöveg történetiségének, azaz történeti vizsgálatának problematikuságát. (E kérdést tárgyaló tanulmánya olvasható a *Szemiotikai szövegtan* 4. kötetében.) Néhány szóval vázolta a stílusfejlődés hagyományos magyarázatait, majd kiemelte az interpretáció, a különböző nézőpontú hermeneutikák buktatóit. Az előadást követő vitában a szövegtörténet és stílustörténet viszonyát és magának a szövegtörténetnek, egy egyelőre még nem létező diszciplínának elméleti kérdését próbálták átgondolni a konferencia résztvevői, különböző médiumú szövegek kontextusában is.

A második nap délelőttjén a műhely elnöke, Petőfi S. János ismertette újabb, képregényekkel kapcsolatos kutatásainak eredményeit. Először bemutatta az ilyen típusú kommunikátumokra kidolgozott modelljét, majd szemléletes példákkal illusztrálva rámutatott a képi narráció sajátosságaira, a képi és a verbális kód közti különbségekre, bizonyos pontokon az átfordíthatóság lehetetlenségére. (Például olyan verbális nyelvi fogalmak képi ábrázolhatatlanságára, mint a *néhány* vagy egyszerűen csak a *határozatlan többes szám*.) Felvetette a kép — szöveg közös reprezentációs nyelvének problémáját: erre szükség lenne nemcsak a kép — szöveg heteroszignifikáns

kommunikátumok, de más típusú multimediális szövegek elemzéséhez is. Ez főleg ott lenne használható, ahol az információk egy részét az egyik, más részét a másik médium szolgáltatja, de a teljes jelentést közösen alakítják ki, azonban ügyelni kell arra, hogy ezeket a nagyon is más határokkal rendelkező médiumokat ne kényszerítsük valamiféle Prokrusztesz-ágyba.

Délután a műhely advocatus diaboli-jaként Horányi Özséb magára a multimediális textológia létjogosultságára, illetve kompetenciakörére kérdezett rá. Rámutatott, hogy egy lehetséges multimediális szövegtipológiában legalább két típusú multimediális kommunikátumot kell megkülönböztetnünk: az általa additívnek, illetve produktívnek nevezettek. (Az elsőre példa lehet a plakát, a szóközi előadás vagy a személyi igazolvány (fénykép és szöveg); a másodikra a fotómontázs, vagy a tánc és zene együttese.) Az előadó felvetett olyan diszciplínaépítő metodológiai kérdéseket is, mint például az alulról vagy felülről építkező tudomány problémája, majd röviden vázolta a multimediális textológia egy lehetséges helyét a kognitív tudományok között.

Az utolsó napon Nagy L. János tartott egy rövid előadást az általa vizsgált Weöres Sándor-versek kiasztikus szerkezetéről és szimbolikájáról, majd a műhely munkájával kapcsolatos olyan gyakorlati kérdések kerültek terítékre, mint az ősszel létrehozott Multimediális Textológiai Műhely Alapítvány sorsa, illetve a harmadik konferencia programja, szervezése. Az első konferencián tervbe vett nemzetközi nyári egyetem időpontja 1994-re tevődött át.

A Multimediális Textológiai Műhely harmadik konferenciája előreláthatólag 1993 tavaszán kerül megrendezésre.

Farkas Edit

DISCOURSE AND ARGUMENTATION STUDIES AT THE UNIVERSITY OF AMSTERDAM

A *Szemiotikai szövegtan* 5. kötetében (a 281–283 oldalon) beszámoltunk egy nemzetközi szövegkutató társaság (*Societi for Text and Discourse*) megalakulásáról; az ilyen jellegű tájékoztatók sorát folytatjuk most az Amszterdami Egyetem speciális szövegtani kurzusának bemutatásával.

Az Amszterdami Egyetem meghirdet egy új, átfogó programot a diszkurzus és az argumentáció tudományterületeinek tanulmányozására (DASA), nemzetközileg elismert kutatók közreműködésével egységes keretbe foglalva a diszkurzusanalízis és az argumentációelmélet különböző irányzatait. A szóban forgó diszciplínák, melyek Angliában megkülönböztetett figyelemben részesülnek, progresszív tanulmányozására a DASA kurzusok széles körű, változatos lehetőségeket kínálnak.

A program fő célja, hogy a diszkurzusanalízis és az argumentációelmélet területein szilárd, megbízható elméleti és metodológiai alapot nyújtson a résztvevőknek, mely lehetővé teszi számukra nemcsak az érvelés, a vita, hanem a legváltozatosabb kommunikatív aktusok kontextusában is a nyelvhasználat informatív-társának jobb megértését. Ennek érdekében a diszkurzusok különféle típusai kerülnek vizsgálat alá, a hétköznapi konverzációtól a formális és informális diszkusszióig, az újsághíreken át egészen az argumentatív prózáig.

A program egyrészt áttekintést nyújt a nyelvhasználat deskriptív és normatív